

Földművelők csatája

Tisztelgés az úttörőknek

Az új tézisek alakulása agilitásával kezdődött. A hivatalos írások a mezőgazdaság szocialista átszervezéséért tartják számon az ötvenkilenc-hatvanegy közötti időszakot. Akkoriban ellepték a falvakat, tanyákat a városi munkások, s hirdették, hogy a szövetkezés a jövő. Sokkal átmondottabb, előkészítettebb akciók voltak ezek — utólag igazolódott — mint a korábbi drasztikus átszervezések. Időben tudatták az emberekkel, körülbelül mire számíthatnak, mi hoz nekik boldogulást. A tézisszervezők — néhány túlkapástól eltekintve — tisztességesen, meggyőző szóval igyekeztek rávenni a gazdákat az önkéntes társulásra.

Akik a szegedi járásban végbemenő változásokat nyomor követhették, kasszai történetet tudnak az „átállítás” idejéből. Az egyik: Ruzsán nem akartak megbékélni a falubeliek a tézisszel. A szetszört tanyák lakói családjuk biztonságát féltették. Ragaszkodtak egyéni birtokukhoz, és se jó szóra, se erőltetésre nem frakcionáltak a községbe. Az agitálók elhatározták tehát: tapasztalat-szerzés végett elvisznek néhány jómódú gazdát az akkor már jó hírű újszegedi Haladás Tsz-be. A teherautó azonban nem jutott el a fele útjáig sem, a gazdák a kocsin aláírták a belépési nyilatkozatot. Lehet, hogy még élt bennük az ötvenes évek kilakoltatásainak emléke?

Zakányszákon sem volt könnyű dolgom a szövetkezés propagációjának, mégis időre megalkultak a csoportok. Olyan közösségek, ahol a tagok a maguk földjén gazdálkodtak, s bizonyos százalékát községbe adták a termésnek. (Mint ismeretes, raituk kívül még Zsombón, Ásotthalmon, Bördányban, Domaszéken is ilyen szövetkezeteket alapítottak.)

— Nem ment könnyen — emlékeztet vissza Huszta Vince, a zakányszéki Égvetértés Szakszövetkezet elnökhelyettese. — Úgy voltunk a belépéssel, mint amikor az egyszeri cigányt kivégeztek a viárok. Ő is azt kérte utolsó kívánságként — novemberben —, hogy csak egy szem epret ehessen még a fáról. Aki kint volt, értette a viccet, de megmondta: nem lehet kibújni a szövetkezés a jövő. Most másképp lesz, mint eddig. Eze után megpróbáltuk rávenni a jómódú Komócsin Zoltán, országgyűlési képviselőnk, írási ki, hogy szakszövetkezetet alakíthassunk. Úgy gondoltuk, nekünk ez lenne a jobb, mert sok

a kis parcella, nagyon szegény a homok, Nagysókára sikerült.

— Megbánták?

— Más ne mondják, sohasem voltunk veszteségesek.

Azt hírelük a faluban, Bózsó István elnök arra a legbüszkébb, hogy eddig hitel nélkül gazdálkodtak. Gárdián István főkönyvelő kérdézzük: jó ez a közösségnek?

— Megnyugtató. Bár akkor se kellene szegyenkednünk, ha kérünk volna kölcsönt az államtól. A jól fektetett pénz duplán hoz, Masok példája ezt igazolja.

A beszélgetés fonala visszatekeredik a múltba. Huszta Vince mondja:

— Amikor rendeződtek a dolgok hat részre osztották a község 11 ezer holdját. Ki melyikbe esett, annak lett a tagja. Végül aztán csak öt csoport indult, mert az egyik terület előtte a ussaiak nagyon kiszármányolták. S a korábbi tézisek helyén senki sem akart gazdálkodni. A kettőből egyet csinál-

tak, engem bíztak meg az elnökséggel.

— Szívesen vállalta?

— Elmondiam?

Még visszább megyünk az időben Huszta Vince egyszer már volt elnök az ötvenes években. Harminc-negyven tagú közösség választotta vezetőjévé a földhöz értő embert. Egyszer aztán kijötték a járástól, és perek alatt tevéltették azzal: jómódú gazda, biztos a reakció embere. Még a tanyát is ott kellett hagynia minden felszerelésével. Jó pár évi bolyongás és hányattatás után aztán megkérdezték tőle: el tudna-e felejteni a vele történt igazságtalanságot? Mivel bizonyítani akarta, hogy a szövetkezésben erős rejlik, újra vállalta a földhöz-zakányi parcellákön a társas-gazdálkodás irányítását. Az volt a szerencsésük, hogy nagy darab közös földet kaptak ahová azonnal almafákat ültethettek. Építettek istállókat és ez is segítette a megerősödést. Pár év alatt jó hírű szövetkezet formabódott a homokon. Trágyázni utták a földet, és évről évre növelni a közös területet.

Akkoriban sokan megijedtek és fiaikat, lányukat városi

munkára irányították, mondván, a földből nem lehet megélni. A nagyobb baj az volt, hogy a hatalmas tanyavilágban az egy-mástól messze eső földdarabok kerültek a közös használatába. Nem volt más tenni, a szövetkezet vezetőségének „ki kellett telepítenie” a táblába eső tanyák lakóit. Ha pár házzal odébb is kerültek, kimozdultak otthonukból, akik oda kötődtek, s ez rengeteg kellemetlenséget, bonyodalmat okozott. Az elnök-helyettes Józsi bácsi diófáit hozta erre példának: az egyik táblának sük terep kellett, és mindenben sikerült megégyezni az ott lakókkal, csak a diófa sorsában nem. Józsi bácsi kérte: hagyják meg, amíg el, mert azt a nagyapja ültette, és emlékei vannak hozzá. Huszta Vince bajban volt, mert a legnagyobb jóakarata ellenére sem hagyhatta a táblában a fát. Napokig nem aludt nyugodtan, amikor szemébe várták, hogy pont ő nem érti meg, mennyire fájó, ha valakit elűzőnek otthonából.

Nehéz a dolguk az úttörőknek. Erről Kaczur Károly, ki közben megtanult írni, meg Jójárt Antal, Csúcs Lajos sokat tudnak mesélni. A szakszövetkezet eleinte szálka volt a felelősek szemében.

Gárdián István főkönyvelő mondta: szinte téglánként épült föl a ház, fillérekkel jött össze a szövetkezet mai, 140 millió forintos vagyonra. Az öt közösségből egy lett, s a csaknem három-ezer lelket számontartó falu egyetlen eltarója az Égvetértés Szakszövetkezet, (Elődei: Paprikavirág, Kadarka, Délibáb, Május 1. és a Homokkultúra.) A közösség csaknem 6 ezer hektáron gazdálkodik, és 2 ezer 300 hektár ebből nagyüzemi terület. Tavaly 75 millió forint értékű árut vittek piacra a tagok gazdaságaiból. Nem volt könnyű... rengeteget csatáztak magukkal, másokkal.

Időközben kiterelvényesedett a falu. Szépen, szebben házak épültek. A zakányszékiek úgy mondták: engedték során az életet. Csányi Mihályné így fogalmaz:

— Hogy boldog órámban mondiam, én már nem írnék alá semmiféle papírt, hogy itthon vissza a régi idő. Mindig is dolgoztunk de most jóval több a átszárta. Nem is sajnálnom gondolok arra az időre, amikor másfél hold paprikát raktunk és alig lett rajta két-három kosárral.

Mipha mindnyájunk helyett mondaná.

MAJOROS TIBOR

Ötezer lépés

A gas uszadékfa bukdácsol a vízben. December tizenhatodika van, kilenc óra múlt néhány perccel, madarak köröznek a Tisza fölött, sirályok; a távolban házak, hófedte háztetők. Az egyes villamos vezetője a posta előtti megállóban elgémberedett ujjait tornáztatja, a Centrum Aruház presszójában két fiatal előadólány kávét szűröcsöl, a CSOMITERV négyes számú műtermében teát főznek, a trafikosnő a Zsótérházban arra gondol, hogy mit kell még rendelnie az ünnepekre való tekintettel.

Szeged, kora délelőtt, teljesen tört fényben, hétköznap, 1981 vége felé. Az ágas uszadékfa egy pillanatra hozzáverődik a parthoz, lefekszik. Visszafordulok, Nézzelődöm; ami innen, a partfal melvédje mellől belátható, tulajdonképpen hamar be is járható, elég az úthoz ötezer lépés.

Horváth Mihály utca, Fáklya presszó. Király Levente kávét iszik. Próbára igyekezik.

— Sápadtak látszol.

— Vashiány — mondja —, injekciónak. De nem is ez most a gondom. Kellene nekem egy négy méter magas karácsonyfa...

— ???

— A tizenegy éves fiam szerint a karácsonyi örömeim a plafonig kell érni.

— És?

— Egészség kellene, nyugalom kellene. El tudnád intézni?

— Mosolyog, mosolyogok.

A trafikban nyílik-csukódik az ajtó. Sebők Ferencnek nincs ideje beszélgetni velem. Annyit elmond, hogy egy hét alatt elfogyott 10 ezer forint értékű bélyeg, s hogy nem tudja mennyit rendeljen az ünnepeikig pótlólag.

— Látja?

— Látom — mondom, miközben elsodródok. Még a cigarettáról is elfeledkezem. Karácsony előtt levelezékek, és ne dohánnyozzék az ember.

— A miskolci gyors harminc perccel késik — közli a hangosan beszélő a nagyállomáson.

A MÁV-igazgatóság menetirányítója rendelkezik a Lenin körúton. Városföldön sinitérés van Ft az ottani szolgáltatottá jelenti.

— Nyugodt nap a mai? — kérdezem.

— Persze.

— És mitől ilyen ósz? — kérdezem. Nem, ettől, nem az ilyen dolgoktól.

— Ilyen problémamentes műszakot kívánok magamnak karácsonykor, a huszonötödikéről huszonhatodikára virradó éjszakán.

— Úgy legyen.

Valastyán Pál olajmérnök, a VIDEOTON márkabolt pultja előtt.

— Antennát szeretnék venni, olyat, amivel a második műsort is lehet venni.

— Az eladó szétárja a karját. Nincs. Talán. Talán, valahol másutt.

— Meg akartad lepni magad karácsonyra?

— Magának senki sem vesz ajándékot. A szüleimet akarom meglepni. Tévéjük van kettőshöz való antennát, meg nem vesznek...

Marián Miklós biológus a hetvenes buszra vár.

— Tudja, én nyugdíjban vagyok már — mondja.

— Hová tart?

— Dolgozni, a Fűvészkert-be, a dolgozószobámba. Harom kutatási programban is részt veszek. Ezt a munkát nem lehet csak úgy abbahagyni.

— A munkát csak akkor nem hagyja abba az ember, ha örömet lel benne.

Felfénylik a szeme.

— Alpár mellett találtunk egy párját ritkító gémtelpeket, meg kéne néznie!

Megnézem, férem meg.

A posta előtti villamos-megállóban a „városképi jelentőségű” futballbíró, Spitzer Feri bácsi toporog.

— Mi lesz a magyar focival, Feri bácsi?

— Gondolja, hogy rajtam múlik? — kérdez vissza. Huszonöt évig fújta a sípot, ma is dolgozik a labdarúgó-szövetségben.

Nem gondolom.

A Centrumban id. Balogh Antal részkei illetőségű ember és felesége keresznelnek, játékot a négy lányukra közül az egyiknek, kirakókat választanak végül.

— Ez lesz az első karácsonyunk a faluban, most költöztünk be a tanyáról — mondja.

Bakonyi Tibor építész karácsonyi ajándékot rajzol az Arany János utcában a részkei gyerekeknek. Asztalán a kanacsalszéki óvoda tervét, Társadalmi munkában készülnek.

Ötezer lépés csak. Körben a történelmi Belvárosban, egy nap, amikor nem történik semmi különös, talán csak annyi, hogy Judit, a keramikuskó hátbavág!

— Oszúlsz, öreg, jól vagy?

— Persze, itthon vagyok — mondom.

PETRI FERENC